Inleiding

Energy Storage NL (ESNL) is blij dat met het voorstel voor tijdsduur- en tijdsblokgebonden transportrechten een stap wordt gezet om te komen tot een beter tarief voor flexibele aangeslotenen. De huidige hoge jaar-op-jaar stijgingen van de nettarieven brengen een reëel risico dat belangrijke technieken in de energietransitie, zoals energieopslag en -conversie, niet van de grond komen doordat een positieve businesscase wordt bemoeilijkt. Bovendien bestaat op dit moment een ongelijk speelveld met andere landen binnen de Europese Unie, waar een hogere korting of vrijstelling geldt voor deze technieken. Dit zorgt ervoor dat investeringen in energieopslag naar het buitenland vertrekken en de realisatie van projecten in Nederland achterblijft.

ESNL erkent het belang van efficiënt netgebruik en het rechtvaardig verdelen van de netkosten. Met het voorliggende ontwerpbesluit wordt dan ook een goede eerste stap gezet richting het netneutraal en netondersteunend aansluiten van energieopslag. Helaas blijven financierbaarheid en het ongelijke speelveld een probleem, aangezien landen om ons heen verdergaande maatregelen nemen. Wij benadrukken dan ook het belang om de nettarievenmethodiek in Europees verband snel verder te harmoniseren om eerlijke concurrentie te waarborgen. Het is van cruciaal belang dat tariefstructuren geen onnodige belemmeringen vormen voor innovatie en de ontwikkeling van een duurzaam energiesysteem waarin energieopslag in elektriciteit, warmte en moleculen een sleutelrol speelt.

Dat gezegd hebbende stelt ESNL de mogelijkheid op prijs om een zienswijze te geven op het inhoudelijke voorstel en het ontwerpbesluit van de ACM. De rest van dit document gaat in op de belangrijkste onderdelen van het voorstel.

Beperking & kostenreflectiviteit

De ACM stelt dat nettarieven volgens Europese regelgeving kostenreflectief moeten zijn. Daarmee dienen zij aanvullende netinvesteringen te dekken die worden veroorzaakt door transport van elektriciteit door een aangeslotene. Uit het huidige voorstel voor een tijdsduurgebonden transportrecht (TDTR) blijkt echter niet expliciet hoe deze kostenreflectiviteit wordt bepaald voor energieopslag, waardoor de onderbouwing van de beperking van 15% van de tijd onduidelijk blijft. Hierbij bestaat een kans dat de noodzakelijke beperking van bijvoorbeeld batterijsystemen om de netstabiliteit te waarborgen lager kan uitvallen, zoals historische data uit het Verenigd Koninkrijk recentelijk lijken aan te tonen.[1] Om deze reden zou het goed zijn om in de uitwerking van de tijdsduur- en tijdsblokgebonden transportrechten prikkels in te bouwen om zo minimaal mogelijk af te schakelen, dat wil zeggen minder dan 15% of in zo weinig mogelijk tijdsblokken.

[1] Persbericht National Grid (november 2023)

Daarnaast worden de baten voor netbeheer door flexibele aangeslotenen zoals energieopslag op dit moment niet meegenomen in het tarievenvoorstel. Deze baten kunnen onder andere materialiseren door het voorkomen van diepe netinvesteringen of het verlichten van de inkoopkosten voor onbalans. Energy Storage NL roept op om deze 'batenreflectiviteit' beter mee te nemen in de tarieven voor energieopslag- en conversie. Het zou dan ook goed zijn als de ACM een reflectie geeft op de systeembaten van flexibele assets en de bijpassende hoogte van de korting en/of beperking.[2]

Tijdsduurgebonden contract voor regionale netten

In het ontwerpbesluit wordt gesteld dat er een product voor de regionale netten in de maak is, verwijzend naar het tijdsblokgebonden transportrecht (TBTR). ESNL wijst er op dat dit contract ten opzichte van het TDTR in mindere mate werkbaar is voor energieopslag, omdat de beperking in tijdsblokken grote invloed heeft op effectieve biedstrategieën en daarmee de businesscase voor energieopslag in veel gevallen onmogelijk maakt. Enkel wanneer een TBTR wordt gecombineerd met een Firm contract en er verregaande transparantie bestaat over de beoogde tijdsblokken, zou dit mogelijk een optie kunnen zijn.

Voorts wordt gesteld dat voor een variant van het TDTR voor de regionale netten *"op termijn, wanneer er meer ervaring is met beide nieuwe transportrechten, wordt bezien in hoeverre beide transportrechten op alle netten kunnen worden aangeboden"*. Hiermee kunnen ontwikkelaars op de regionale netvlakken ten vroegste in de tweede helft van 2025 een indicatie verwachten of zij in de toekomst gebruik kunnen maken van een (variant op het) TDTR. Dit zou een aanzienlijke vertraging betekenen ten opzichte van de afspraken die in september 2023 zijn gemaakt binnen het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN), waarbij werd opgeroepen om op korte termijn tot een soortgelijk product voor de regionale netbeheerders te komen.[3]

ESNL begrijpt dat de uitwerking van een dergelijk voorstel op de regionale netvlakken complexer is dan bij de hoogspanningsnetten, maar ziet in de huidige formulering een risico op ongelijke behandeling tussen de diverse netvlakken. Veel projecten zijn juist op de regionale netten toegespitst, waar grote potentie bestaat om bijvoorbeeld lokaal congestiediensten of uitgestelde invoeding te leveren. Met de voorgestelde tijdlijn voor de alternatieve transportrechten kunnen projecten op de lagere netvlakken de markt pas veel later betreden, waarmee de rentabiliteit aanzienlijk slechter kan uitvallen vanwege de verzadiging van verschillende markten. Op zichzelf slagen de huidige instrumenten voor congestiemanagement, zoals het capaciteitsbeperkingscontract (CBC), er nog onvoldoende in om flexibel vermogen op deze markten vrij te spelen.

---

[2] Motie Erkens 29 023, nr. 479 (februari 2024)
[3] Kamerbrief 'Voortgangsupdate rol batterijen in het energiesysteem' (oktober 2023)

Om deze redenen roept Energy Storage NL op om nu al met de sector in overleg te treden over een tijdsduurgebonden transportrecht op de regionale netvlakken. Rekening houdend met de lopende onderzoeken naar restruimtes en de interactie met hogere netvlakken zou een voorstel aanzienlijk eerder kunnen volgen dan pas na implementatie van de TDTR op de hoogspanningsnetten.[4] Daarbij is het wenselijk dat de ACM duidelijkheid geeft over de termijn waarop zo'n contract moet worden geïmplementeerd om regulatieve concurrentievoordelen tussen verschillende netvlakken te voorkomen, bijvoorbeeld uiterlijk een halfjaar na implementatie op het hoogspanningsnet.

Implementatietermijn en moment van contracteren

ESNL is blij dat de ACM het belang ziet van een snelle implementatie van het tijdsduurgebonden transportrecht per 1 april 2025. Voor de energieopslagsector geldt dat hoe sneller dit wordt geïmplementeerd, hoe beter. Het is daarbij essentieel dat er snel een definitief oordeel komt over de ingangsdatum, zodat financiers van energieopslagprojecten hier adequaat op kunnen anticiperen. Verder roepen we op om al vanaf het moment van een definitief codebesluit het contracteren van de alternatieve transportrechten (ATRs) mogelijk te maken. Dit voorkomt dat investeringsbeslissingen worden uitgesteld doordat de nieuwe transportrechten pas na implementatie kunnen worden gecontracteerd. Het zo vroeg mogelijk contracteren van een ATR kan tevens voorkomen dat er tijdens de ontwikkel- en bouwfase onnodig lang $kW_{gecontracteerd}$ wordt betaald voor een firm ATO die later wordt omgezet naar een alternatief transportrecht.

Tijd van afroep

In het huidige voorstel zou meer transparantie en inzicht kunnen worden geboden over de afschakelmomenten van een aangeslotene. Zoals benoemd in het ontwerpbesluit wordt op dit moment voorgesteld om de beperking af te roepen om uiterlijk 8:30, waarbij de wens is om dit te vervroegen, rekening houdend met de dynamiek van de verschillende markten zoals FCR. ESNL benadrukt dat een zo vroeg mogelijke afroep gewenst is vanwege het grote belang van de onbalansmarkten voor flexibele assets zoals energieopslag. Voor de FCR-markt is een afroep niet later dan 7:30 praktisch werkbaar.

Op dit moment is het echter nog onduidelijk wanneer het moment van afroep kan worden vervroegd. Wanneer kan TenneT duidelijkheid geven over de termijn waarop de tijd van afroep kan worden vervroegd naar 7:30? De ACM kan hierin een rol nemen door een deadline op te nemen over de vervroeging, bijvoorbeeld 1 jaar nadat de contracten voor het eerst worden aangeboden. Dit zou de zekerheid voor ontwikkelaars en financiers aanzienlijk vergroten.

[4] Bericht Netbeheer Nederland over congestie in Flevoland, Gelderland en Utrecht (februari 2024)

Overschrijding gecontracteerd vermogen

Artikel 7.1, zesde lid introduceert de mogelijkheid voor de netbeheerder om het alternatieve transportrecht tijdelijk op te schorten indien de voorwaarden hiervan tweemaal zijn overtreden. De huidige formulering kent een risico dat de gevolgen van overschrijding niet in verhouding staan met de overschrijding zelf. Energy Storage NL vraagt de ACM om een richtlijn te ontwikkelen voor de netbeheerders waarin wordt verduidelijkt welke voorwaarden gelden voor de tijdelijke opschorting. Daarbij moet aandacht zijn voor: i) een foutmarge van het gecontracteerd vermogen; ii) welke maatregelen een aangeslotene moet nemen om de tijdelijke opschorting te beëindigen; iii) de timing van de overschrijding, waarbij we bepleiten dat twee overschrijdingen die kunnen leiden tot opschorting in hetzelfde kalenderjaar zouden moeten vallen; en iv) de toetsingscriteria bij een derde overschrijding, waarbij ook de timing een belangrijke factor is.

Evaluatie en bijsturing

Er wordt voorgesteld om na vijf jaar te onderzoeken of de regeling moet worden verlengd, aangepast of stopgezet. Vanuit de markt is binnen het LAN de behoefte uitgesproken aan meer bijsturingsmogelijkheden. Het verschijnen van de Monitor Leveringszekerheid door TenneT zou daarbij een logisch moment zijn om de effectiviteit van het voorstel te beoordelen. Mocht er in het kader van de leveringszekerheid meer nodig zijn, of worden er aanvullende inzichten opgedaan rondom non-discriminatie en kostenreflectiviteit van de netinvesteringen, kan naar aanleiding van dit rapport worden bepaald of meer maatregelen nodig zijn. Daarom bepleit ESNL een jaarlijks evaluatie- en bijsturingsmoment naar aanleiding van de Monitor Leveringszekerheid van TenneT.

Verdeling van schaarste

In het ontwerpbesluit wordt gesteld dat er in de toekomst mogelijk meerdere aangeslotenen met een ATR zijn in hetzelfde netgebied. Zodra deze codewijzigingen in werking gaan treden, moet er een werkbaar systeem beschikbaar zijn waaruit het voor aangeslotenen en partijen in de wachtrij duidelijk is wat hun rechten zijn met betrekking tot de beschikbare transportcapaciteit. ESNL stelt daarom voor om een deadline van uiterlijk eind 2024 op te nemen in het voorstel, waarbinnen de netbeheerders een richtlijn moeten publiceren over de verdeling van schaarste op het net in het geval dat meerdere partijen een ATR afsluiten op één locatie.

Aflooptermijn contracten

Gezien de voorgestelde aflooptermijn van 15 jaar bestaat er een risico dat partijen in de laatste jaren van de regeling een contract afsluiten dat kort daarna wordt opgeheven. ESNL roept op om contracten van onbepaalde tijd, maar minimaal 10 jaar, aan te bieden zolang de regeling van kracht is, om extra zekerheid te bieden. Verder vragen we om al op korte termijn een doorkijk te geven in de ideeën voor een overgangsregeling mocht de regeling na 15 jaar aflopen of veranderen. Marktpartijen moeten zeker weten dat zij,

mocht de regeling aflopen, niet met lege handen komen te staan qua transportrechten. Dit kan worden opgelost door partijen met een ATR na eventuele afloop van de regeling een Firm contract aan te bieden.

Richting van beperking

Voor energieopslag is het essentieel dat er telkens in slechts één richting tegelijk kan worden beperkt. Dit blijkt nu nog niet expliciet uit het ontwerpbesluit. We vragen de ACM en de netbeheerders om in het geval van implementatie te verduidelijken hoe dit in de uitvoering wordt gewaarborgd wanneer voor één of beide richtingen een ATR is afgesloten.

Interactie met invoedingstarief

Op dit moment onderzoekt de ACM de wenselijkheid van een invoedingstarief. Dit heeft gevolgen voor de duidelijkheid die wordt geboden met een TDTR, aangezien de huidige propositie richting de toekomst niet kan worden gegarandeerd. ESNL verzoekt de ACM om rekening te houden met de interactie tussen de voorgestelde alternatieve transportrechten en een mogelijk invoedingstarief, waarbij aandacht moet zijn voor de dubbele rol van energieopslag als invoeder én afnemer van elektriciteit.

Vrijwilligheid en combinaties

ESNL is blij met de stellingname van de ACM dat een alternatief transportrecht altijd een vrijwillig product moet blijven en dat de ruimte moet worden geboden om deze te combineren met andere of soortgelijke producten. We benadrukken daarbij dat er oog moet zijn voor het samenspel tussen de verschillende wachtrijen en de mogelijkheden om deze te vermijden in het kader van maatschappelijke prioritering. Het is gewenst om zicht te houden op andere mogelijkheden buiten een ATR, zoals congestiemanagement, en de effecten van het combineren van firm en non-firm contracten. Daarnaast merken we op dat de voorgestelde nieuwe transportrechten in de praktijk vooral aantrekkelijk zullen zijn als ook het voorstel voor tijdsafhankelijke (Time of Use) tarieven wordt geïmplementeerd, vanwege de aanvullende korting die hieruit kan volgen.